

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ผลการประเมินโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่)

มยุรี สุขปัญญารักษ์ กศ.ม.*

สุรีย์ เหล็กขำ กศ.ด.**

นิรัชรา แก้วเผือก พย.บ.**

* กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก

** ภาควิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช

บทคัดย่อ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประเมินโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) ของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก เป็นการศึกษาผลการประเมินของโครงการอบรมฯ ใน 4 ด้าน ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยการสอบถามจากอาจารย์ ผู้เข้าอบรม ผู้สำเร็จการอบรม ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ รวม 392 คน และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และใช้การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในระดับมาก ศักยภาพอาจารย์แหล่งการเรียนรู้ สื่อต่างๆ เหมาะสมในระดับมาก การจัดกิจกรรมการอบรมและการประสานงานมีความเหมาะสมในระดับมาก และความรู้ที่ได้รับและความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตเหมาะสมในระดับมาก ก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ป่วยหรือญาติในระดับมาก ข้อเสนอแนะคือควรเพิ่มเนื้อหาการพยาบาลผู้ป่วยระยะสุดท้ายและครอบครัวที่อยู่ในภาวะวิกฤต บทบาทพยาบาลในการประเมินและตัดสินใจทางคลินิก สื่อในการเรียนยังไม่เพียงพอ การสืบค้นข้อมูล ครอบบรมในเวลาราชการ และปรับการบริหารจัดการและการติดต่อประสานงานกับผู้สอน

คำสำคัญ: การประเมินผล, หลักสูตรการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตผู้ใหญ่

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลต่อภาวะสุขภาพ การดูแลสุขภาพ และองค์การในการดูแลสุขภาพ บุคลากรและผู้ปฏิบัติงานทางการพยาบาล จึงควรได้รับการพัฒนาให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลจึงจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะทำให้

ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความชำนาญ และเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับการฝึกอบรม จนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล⁽¹⁾ การศึกษาอบรมเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยโครงการหรือหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นมาใหม่จำเป็นต้องประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงโครงการหรือหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการประเมินโครงการศึกษา

อบรมเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการตัดสินใจ และวัดปัจจัยที่นำเข้าจริง กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการอบรมเพื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขการศึกษาอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤต จึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฯ โดยร่วมมือกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และได้ดำเนินการจัดอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) ขึ้น สำเร็จการอบรมแล้ว จำนวน 3 รุ่น ซึ่งแต่ละรุ่นได้ทำการประเมินโครงการภายหลังเสร็จสิ้นการอบรม ดังนี้ ในรุ่นที่ 1 ปี พ.ศ. 2554 ได้ทำการประเมินโครงการฯ โดยสอบถามผู้เข้าอบรมเห็นว่า ด้านการดำเนินการระหว่างการอบรม ด้านการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านคุณภาพการให้บริการ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสนอแนะเรื่องการเพิ่มเวลาในการอบรม แหล่งในการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราและวารสาร และในการติดต่อประสานงานกับอาจารย์แพทย์ผู้สอน⁽²⁾ และการประเมินในรุ่น 2 เป็นการสอบถามผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับความพึงพอใจในด้านสมรรถนะของผู้เข้าอบรมภายหลังเสร็จสิ้นการอบรมเป็นเวลา 1 ปี พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าสมรรถนะข้อที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ลำดับความสำคัญของปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมส่วนข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ นำผลการวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ใน การปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการดูแลผู้ป่วยวิกฤตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม⁽³⁾ ส่วนการประเมินโครงการในรุ่นที่ 3 เป็นการประเมินที่ใช้รูปแบบชิปปี้ โดยสอบถามจากผู้เข้าอบรมภายหลังเสร็จสิ้นการอบรม พบว่า การประเมินสภาพ-การณณ์/บริบท มีความสอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้เข้าอบรมและสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไป ใช้ในการปฏิบัติงานจริง การประเมินปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมเพียงพอแต่สถานที่เรียนภาคทฤษฎีไม่เหมาะสมเนื่องจากห้องน้ำไม่เพียงพอ และแหล่งศึกษาค้นคว้ามีน้อย การประเมินกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน พบว่ามีความเหมาะสมแต่การติดต่อประสานงานระหว่างอาจารย์แพทย์ไม่สะดวก เนื่องจากอาจารย์แพทย์ติดภารกิจบ่อย และการประเมินผลผลิต พบว่า การได้รับความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม แต่ยังไม่มีการติดตามประเมินสมรรถนะในการทำงานเลย⁽⁴⁾ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการอบรมมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการ-พยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model)⁽⁵⁾ มาใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลโครงการอบรมหลักสูตรฯ ในประเด็นการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของหลักสูตร เพื่อสืบค้นหาข้อความรู้และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประเมินที่มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสูตร ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อได้ข้อมูลหลังการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบแล้ว จะทำให้เกิดขั้นตอนที่ต้องตัดสินใจ 4 ขั้นตอน คือ (1) การตัดสินใจวางแผน ซึ่งเป็นผลจากการประเมินบริบท (2) การตัดสินใจด้านการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร หลังการประเมินปัจจัยนำเข้า (3) การตัดสินใจด้านการนำไปใช้หลังการ ประเมินกระบวนการ และ (4) การตัดสินใจในการนำไปใช้ใหม่หลังจากการประเมินผลผลิต⁽⁶⁾ และเป็นแนวทางในการตัดสินใจพัฒนาโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) ที่เหมาะสมต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินเพื่อประเมินผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) และได้ผ่านการพิจารณารับรองด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับ

การวิจัยในมนุษย์ของโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก แหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 15 คน ผู้เข้าอบรม จำนวน 57 คน ผู้สำเร็จการอบรม จำนวน 80 คน ผู้บังคับบัญชา จำนวน 80 คน เพื่อนร่วมงาน จำนวน 80 คน และผู้ป่วยหรือญาติ จำนวน 80 คน รวมจำนวนทั้งหมด 392 คน (ตารางที่ 1)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร เกี่ยวกับประเด็นความสอดคล้องของด้านบริบท ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสภาพการณ์ปัจจุบันและความต้องการของสังคม โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาทฤษฎีวิชาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2. แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับหลักสูตรฯ ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้เข้าอบรม ผู้สำเร็จการอบรม ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ผู้ป่วยหรือญาติที่มีต่อหลักสูตรฯ และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วนำมาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.80 แล้วนำไปทดลองใช้ กับอาจารย์ ผู้เข้าอบรม เพื่อนร่วมงาน ผู้ป่วยหรือญาติ รวมทั้งหมด 30 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้าน คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใน 4 ด้าน

คือ ด้านบริบท เท่ากับ 0.89, ด้านปัจจัยนำเข้า เท่ากับ 0.94, ด้านกระบวนการ เท่ากับ 0.93 และด้านผลผลิต: ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต เท่ากับ 0.93 และความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.87 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์ หรือเก็บรวบรวมด้วยตนเองในกรณีเป็นกลุ่มอาจารย์และผู้เข้าอบรม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสมตามเกณฑ์ ดังนี้⁽⁷⁾

- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. ด้านบริบท: วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเป็นไปได้ และเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม และปัญหาสภาพสังคมปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.08-4.29$, $S.D = 0.39-0.68$) ส่วนโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีความ

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่แจกแบบสอบถามและได้รับคืนมาแบบสมบูรณ์

ประชากร	จำนวนที่ส่งไป	จำนวนที่ได้รับคืน	แบบสอบถามที่สมบูรณ์	ร้อยละ
อาจารย์/อาจารย์พี่เลี้ยง	30	15	15	50.00
ผู้เข้าอบรม	57	57	57	100.00
ผู้สำเร็จการอบรม	113	80	80	70.80
ผู้บังคับบัญชา	113	80	80	70.80
เพื่อนร่วมงาน	113	80	80	70.80
ผู้ป่วยหรือญาติ	113	80	80	70.80

เหมาะสมสอดคล้อง แต่ควรเพิ่มเนื้อหาสาระด้านการพยาบาลผู้ป่วยระยะสุดท้าย และครอบครัวที่อยู่ในภาวะวิกฤต และควรเน้นบทบาทของพยาบาลในการประเมินภาวะสุขภาพและการตัดสินใจทางคลินิก (ตารางที่ 2-3)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า: อาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยงมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น ($X = 3.82-4.03$, $SD = 0.45-0.68$) โดยเห็นว่า อาจารย์นิเทศในแหล่งฝึกมีความรู้ความสามารถมากที่สุด ($X = 4.55$, $S.D = 0.57$) รองลงมาได้แก่ เปิดโอกาสให้ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ($X = 4.46$, $S.D = 0.71$) และแหล่งการเรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะความพร้อมของแหล่งฝึก เช่น จำนวนผู้ป่วย และหอผู้ป่วยเหมาะสม ($X = 4.05$, $S.D = 0.78$) แต่ผู้เข้าอบรมและผู้สำเร็จการอบรมได้

เสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ยังไม่เพียงพอ ตลอดจนควรสอนหรืออบรมการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติม และควรปรับให้ใช้เวลาราชการในการอบรม เนื่องจากมีความสะดวกในการเรียนรู้ และลดความเครียดของผู้เข้าอบรมที่จะต้องปฏิบัติทั้งงานประจำและการอบรม (ตารางที่ 2-3)

3. ด้านกระบวนการ: การจัดกิจกรรมการอบรมและการประสานงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็นได้แก่ อาจารย์และอาจารย์นิเทศให้การดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ($X = 4.07$, $S.D = 0.59$) แต่ประเด็นคณะทำงานมีการบริหารจัดการที่ดีนั้นผู้เข้าอบรมเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.24$, $S.D = 1.00$) จึงได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรปรับกระบวนการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และการติดต่อประสานงานกับผู้สอนควรปรับให้มี

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์/อาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่)

ประเด็นในการประเมิน	อาจารย์/อาจารย์พี่เลี้ยง		
	X	S.D.	ระดับความเห็น
ด้านบริบท: การกำหนดวัตถุประสงค์	4.20	0.39	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า: แหล่งการเรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์	4.03	0.45	มาก
ด้านกระบวนการ: การจัดกิจกรรมการอบรมและการประสานงาน	4.03	0.17	มาก

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมและผู้สำเร็จการอบรมเกี่ยวกับโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่)

ประเด็นในการประเมิน	ผู้เข้าอบรม			ผู้สำเร็จการอบรม		
	X	S.D.	ระดับความเห็น	X	S.D.	ระดับความเห็น
ด้านบริบท: การกำหนดวัตถุประสงค์	4.08	0.70	มาก	4.29	0.56	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า: ศักยภาพของอาจารย์ แหล่งการเรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์	3.82	0.68	มาก	3.99	0.59	มาก
ด้านกระบวนการ: การจัดกิจกรรมการอบรม และการประสานงาน	3.55	0.79	มาก	4.04	0.61	มาก
ด้านผลผลิต: ระดับความรู้ที่ได้รับ	4.00	0.69	มาก	4.10	0.52	มาก

คุณภาพเพิ่มขึ้นเพื่อลดระยะเวลาหรือการปรับเปลี่ยน
ตารางสอนลง (ตารางที่ 2-3)

4. ด้านผลผลิต

4.1 ประสิทธิภาพ: ระดับความรู้ที่ได้รับมีความ
เหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น ($X = 4.00-4.10$, $SD = 0.52-0.69$) โดยเฉพาะวิชา
ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตผู้ใหญ่ ($X = 4.09$, $S.D = 0.78$) และมีความสามารถในการปฏิบัติการ
พยาบาลผู้ป่วยวิกฤต โดยเฉพาะการปฏิบัติการช่วย
ฟื้นคืนชีพแก่ผู้ป่วยอย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง โดย
คำนึงถึงความต้องการ ความเชื่อหลักศาสนา ความสนใจ
ความพึงพอใจ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของ
ผู้ป่วยและครอบครัวได้อย่างเหมาะสมโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($X = 4.09-4.12$, $SD = 0.50-0.57$)
(ตารางที่ 3-4)

4.2 ผลกระทบ: ผู้ป่วยหรือญาติมีความพึงพอใจ
ต่อผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($X = 4.44$, $S.D = 0.55$) โดยให้ความเห็นว่า พยาบาลสามารถดูแล
ให้มีความสุขสบายและปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อน
ต่างๆ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอย่าง

เต็มใจและเป็นกันเอง (ตารางที่ 5)

โดยสรุปเมื่อพิจารณาภาพรวมผลของโครงการ
อบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการ
พยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) กล่าวได้ว่า โครงการ
อบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้าน
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับ
ความต้องการ ปัญหาและสภาพสังคมปัจจุบัน ส่วน
ศักยภาพของอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์พี่เลี้ยง แหล่งการ
เรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมการอบรม
การประสานงาน และคุณภาพของผู้สำเร็จการอบรมมี
ความเหมาะสม ส่วนเรื่องที่ยังไม่เหมาะสม ได้แก่ การจัด
กิจกรรมการอบรมเรื่องระยะเวลา มีข้อเสนอแนะ
ให้จัดในวันเวลาราชการ เนื่องจากมีความเครียดสูง
ทั้งจากการปฏิบัติงานประจำและการอบรม ตารางเรียน
ปรับเปลี่ยนบ่อย การประสานงานและด้านเนื้อหาสาระ
ยังขาดทางด้านบทบาทของพยาบาลในการประเมินและ
ตัดสินใจทางคลินิกและในส่วนการดูแลผู้ป่วยและ
ครอบครัวในระยะสุดท้ายตามข้อเสนอแนะของ
ผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับหลักสูตรอบรมการพยาบาลเฉพาะทาง
สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่)

ประเด็นในการประเมิน	ผู้บังคับบัญชา			เพื่อนร่วมงาน		
	X	S.D.	ระดับความเห็น	X	S.D.	ระดับความเห็น
ด้านผลผลิต: ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต	4.12	0.50	มาก	4.09	0.57	มาก

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของผู้ป่วยหรือญาติเกี่ยวกับโครงการอบรมหลักสูตรอบรมการพยาบาลเฉพาะทาง
สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่)

ประเด็นในการประเมิน	ผู้ป่วย/ญาติ		
	X	S.D.	ระดับความเห็น
ผลผลิต: ผลกระทบ - ความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการอบรม	4.44	0.55	มาก

วิจารณ์

1. ด้านบริบท (Context) ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรนี้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ปัจจุบัน สอดรับกับมาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ตลอดจนวิสัยทัศน์ของโรงพยาบาลที่ตั้งเป้าหมายในอนาคตว่าต้องเป็นโรงพยาบาลศูนย์ระดับประเทศ และระดับตติยภูมิขั้นสูง (super tertiary care hospital) รวมทั้งมีความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ แสดงว่า หลักสูตรฯ นี้สามารถทำให้ผู้สำเร็จการอบรมมีศักยภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลผลิตและผู้รับบริการ อาจเป็นเพราะในการพัฒนาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางฉบับนี้ พัฒนามาจากสภาพปัญหาความขาดแคลนบุคลากรทางการพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตที่สอดคล้องกับปัญหาและความก้าวหน้าของการรักษาทางการแพทย์ที่มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดไปสู่ในระดับนานาชาติ และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก กระทรวงสาธารณสุข⁽⁸⁾ ดังนั้นในการจัดการอบรมการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต จึงต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้ประเมินเห็นสอดคล้องกันว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า อาจารย์มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในภาวะวิกฤต มีความทุ่มเทตั้งใจและร่างกายในการสอนและนิเทศ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพที่สุด ตลอดจนการจัดการกิจกรรมการอบรมได้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะอาจารย์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางสาขาวิกฤต ทำให้อาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและมีทักษะการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลพอควร สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชนีสมพงษ์⁽⁹⁾ ได้ทำการประเมินโครงการศึกษาอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป

(การรักษาโรคเบื้องต้น) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า คุณลักษณะของอาจารย์พิเศษ และแพทย์ที่เลี้ยงประจำแหล่งฝึกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สำหรับแหล่งการเรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ ผู้ประเมินเห็นสอดคล้องกันมีความเหมาะสมในระดับมาก แสดงว่า สื่อและวัสดุอุปกรณ์ของแต่ละแหล่งฝึกมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาอบรม และมีความสะดวกพร้อมใช้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงพยาบาล มีหอผู้ป่วยที่มีความพร้อมเรื่องอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์ ตลอดจนตำราเอกสารและวารสารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้ตลอดเวลา เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณตามความต้องการทุก ๆ ปี ดังที่สังัด อุทรานันท์⁽¹⁰⁾ กล่าวไว้ว่า วัสดุหลักสูตรมีความสำคัญและจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรโดยตรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนาจันทร์ไทยและคณะ⁽¹¹⁾ ที่ได้ทำการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าเพชรบุรี เกี่ยวกับความเห็นของอาจารย์ แพทย์ที่เลี้ยงและผู้เข้าอบรม เห็นว่า ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนที่จัดเตรียมไว้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นมีความสำคัญ และส่งผลต่อประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรโดยตรง อย่างไรก็ตามพบว่า ผู้เข้าอบรมได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อและวัสดุอุปกรณ์ว่า เอกสาร ตำราและวารสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ในการศึกษาค้นคว้านอกเวลาไม่เพียงพอ และไม่มีการอบรมเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ทำให้เกิดปัญหาความไม่เพียงพอของทรัพยากรหรือความไม่สะดวกในการใช้

3. ด้านกระบวนการ (Process) ผู้ประเมินเห็นว่าการจัดกิจกรรมการอบรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากอาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชา มีการเตรียมความพร้อมในด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ มีคู่มือการใช้และประมวลรายวิชา ตลอดจนแผนการจัดการเรียนการสอนและการฝึก

ประสบการณ์ที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมการอบรม เนื้อหา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีอาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงให้การดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอ เพราะในการจัดกิจกรรมการอบรมของ หลักสูตรนี้เป็นกิจกรรมที่ทาบความเจ็บป่วยที่อยู่ใน ภาวะวิกฤตของผู้ป่วย และลงมือปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง รวมทั้งเป็นไปตามความต้องการพัฒนาตนเองของ ผู้เข้าอบรม สำหรับการประสานงานผู้ประเมินเห็นว่า คณะทำงานได้ดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการ โดยมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี มีการ วางแผนร่วมกันในการจัดดำเนินการ จัดทำโครงการ ให้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนด สอดคล้องกับแนวคิด ในการวางแผนของอุทัย บุญประเสริฐ⁽¹²⁾ ระหว่าง การดำเนินการ มีการประสานงานกันระหว่างคณะ กรรมการทุกฝ่ายอยู่ตลอดระยะเวลาดำเนินการ ทำ ตามกระบวนการจำเป็นที่จะต้องมีการย้อนกลับโดย ต่อเนื่องว่าทำอย่างไรโครงการนั้นจะสมบูรณ์ที่สุด ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมไม่เกิดความสับสน แต่ใน กรณีที่มีการปรับเปลี่ยนเวลาสอนของอาจารย์หรือ อาจารย์พิเศษ เนื่องจากติดภารกิจด่วน ทำให้เกิดความ สับสนได้ แนวทางในการแก้ไขเบื้องต้น ทางคณะทำงาน จะทำการติดต่อเพื่อแจ้งข้อมูลให้ผู้เข้าอบรม แต่บางครั้ง ไม่สามารถติดต่อได้ ทำให้การสื่อสารข้อมูลไม่สมบูรณ์ และเกิดความไม่สะดวกขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการติดต่อ ประสานงาน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงตารางเรียนบ่อย

4. ด้านผลผลิต (Output)

4.1 ประสิทธิภาพ: ระดับความรู้ที่ได้รับและ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตนั้น ผู้ประเมินเห็นว่า ได้รับความรู้และสามารถ นำไปปฏิบัติ งานได้อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเนื้อหาทางด้าน การปฏิบัติ แสดงว่าหลักสูตรฯ นี้สามารถผลิตบุคลากร ทางพยาบาลวิกฤตที่มีคุณภาพ อาจเป็นเพราะใน การจัดการศึกษาอบรมนั้น มีอาจารย์ที่มีความรู้ และทักษะสูงในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต และในการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรม การนิเทศ และติดตามดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ อาจารย์สามารถเป็นตัวช่วยในด้านต่างๆ ให้แก่

ผู้เข้าอบรมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น การจัดการ เรียนรู้ที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น E-learning และการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งเป็นการ พัฒนาทางด้านทักษะในการค้นคว้าสารสนเทศให้แก่ ผู้เข้าอบรม ตลอดจนมีทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอต่อ การพัฒนาทักษะดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษา ของพัชนี สมพงษ์⁽⁹⁾ ได้ทำการประเมินโครงการศึกษา อบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติ- ทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ความรู้ที่ได้รับ หลังการศึกษาอบรมเสร็จสิ้นและการนำความรู้ไปใช้ ในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 ผลกระทบ: ผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อผล การปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการอบรม แสดงว่า ผู้สำเร็จ การอบรมที่เป็นผลผลิตของหลักสูตรฯ นี้มีความรู้ความ สามารถที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการอบรม (สอน) บนสถานการณ์จริงนั้น ผู้สำเร็จการอบรมมีโอกาส ได้สัมผัสกับผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลาที่ฝึก ปฏิบัติงาน ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย

สรุปข้อค้นพบดังกล่าวแสดงว่า โครงการอบรม หลักสูตรฯ นี้มีความยืดหยุ่นสามารถใช้ได้ต่อไป แต่ กรณีที่จะปรับหรือพัฒนาหลักสูตร สามารถใช้แนวทาง การพัฒนาฯ นี้ เป็นตัวแบบในการพัฒนาร่วมกับ นำมาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตของโรงพยาบาล พุทธชินราช พิษณุโลก และข้อบังคับของสภาการพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรฯ ในด้านบริบท ปัจจัย นำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ในส่วนต่างๆ หลาย ประการ เช่น การปรับปรุงวัตถุประสงค์ และโครงสร้าง หลักสูตร รวมถึงการเพิ่มเนื้อหาสาระในบางวิชาที่มีความ คิดเห็นว่าผู้สำเร็จการอบรมจำเป็นต้องเรียนรู้ให้มาก ขึ้น การวางแผนปรับแนวทางการจัดกิจกรรมการอบรม ให้มีอาจารย์เพียงพอในส่วนของงานนิเทศในขณะฝึก ปฏิบัติงาน ผลการพัฒนาหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ

สามารถนำมาใช้ในการจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) ในระยะยาว หลังจากสำเร็จการอบรมในระยะ 3 - 5 ปี

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ และประชากรแหล่งข้อมูลที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก ที่สนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

1. ทองฟู ชินะโชติ. การศึกษาอบรมและการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2531.
2. คณะพยาบาลศาสตร์ และกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช. การประเมินโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) รุ่นที่ 1. พิษณุโลก: ม.ป.พ.; 2554.
3. คณะพยาบาลศาสตร์ และกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช. การประเมินโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) รุ่นที่ 2. พิษณุโลก: ม.ป.พ.; 2554.

4. คณะพยาบาลศาสตร์ และกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช. การประเมินโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่) รุ่นที่ 3. พิษณุโลก: ม.ป.พ.; 2555.
5. Stufflebeam DL. The CIPP Model for Evaluation. Annual Conference of the Oregon Program Evaluators Network (OPEN); 2003 Mar 10. Portland, Oregon. n.p.; 2003.
6. สมคิด พรหมจ้อย. เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: จตุพรตีไซน์ ; 2552.
7. รัตนะ บัวสนธ์. ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
8. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช. โครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต (ผู้ใหญ่). พิษณุโลก: ม.ป.ท.; 2553.
9. พัทณี สมพงษ์. การประเมินโครงการศึกษาอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาพยาบาลเบื้องต้น) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2555.
10. สัจด์ อุทรานันท์. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2530.
11. กาญจนา จันทร์ไทย นงนภภัทร์ รุ่งเนย ปาณิศรา ทรงวัฒนายุทธ์. การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติ (การรักษาโรคเบื้องต้น). วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: ม.ป.พ.; 2548.
12. อุทัย บุญประเสริฐ. การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2546.

Abstract: Evaluation of a Training Program on Adult Critical Care Nursing

Mayuree sukhpanyarak, M.Ed.*; Suree Lakekhum, Ed.D. **; Niratchara kaewphauck B.N.S.**

** Buddhachinaraj hospital, Phitsanulok Province, Thailand; ** Boromarajonani College of Nursing, Buddhachinaraj, Phitsanulok Province, Thailand*

Journal of Health Science 2014;23:492-500.

The objective of this study was to evaluate a training program on adult critical care nursing organized by the nursing department, Buddhachinaraj hospital in Phitsanulok province, Thailand. Four areas of the program were assessed which included context, input, process, and output. Data were collected by interviewing 392 instructors/facilitators, trainees, graduates, supervisors, colleagues, patients and 3 experts; and analyzed by descriptive statistics. It was found that (1) the program's objectives were corresponded to society's needs; (2) the capabilities of instructors/facilitators and readiness of learning facilities were at high level, (3) the appropriateness of learning activities and coordination were at high level, and (4) the trainees' knowledge and skills were at high level, resulting in high level satisfaction of practices among patients and their families. The study identified additional topics to be included in the training program: nursing care for late stage patients, nursing care for families in critical situations, and the roles of nurses in assessment and clinical decision, as well as strategies for information searching. Moreover, in order to reduce stress of trainees, schedules of training program should not be set on weekend and it should be flexible.

Key words: evaluation, critical care nursing training program